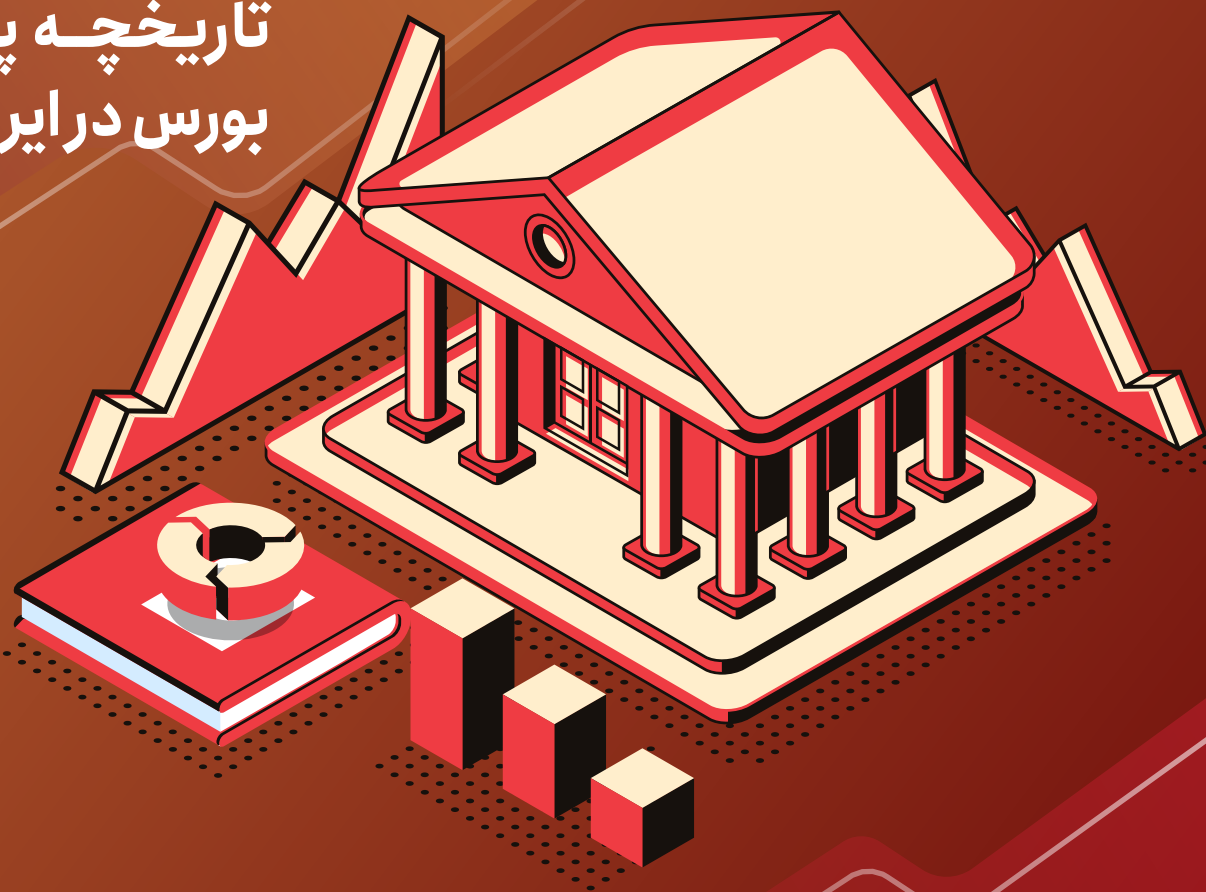

زنگ بورس

قسمت سوم

تاریخچه پیدایش
بورس در ایران و جهان

همانطور که عنوان شد به اعتقاد اغلب کارشناسان، تاریخچه ظهور واژه بورس به قرن پانزدهم میلادی بازمی‌گردد.

اولین تجربه مربوط به تشکیل یک شرکت سهامی با نام "ماسکوی" (Muscovy) در کشور روسیه بود که در سال ۱۵۵۳ میلادی تصمیم گرفته شد کالاها بدون این که آفریقا را دور بزند، از شمال اروپا به شرق آسیا و چین برود، با این کار احتمال ضرر بیشتر می‌شد. برای انجام این کار عده‌ای از تجار سرمایه‌ی لازم را تأمین کردند و هر کس به نسبت سرمایه خود در سود و زیان شریک شد که البته این اقدام با موفقیت صورت گرفت.

رسمیت بورس اوراق بهادار با انتشار سهام کمپانی هند شرقی هلند در سال ۱۶۰۲ میلادی در بورس آمستردام هلند شکل گرفت. در بسیاری از منابع علمی و تاریخی، زمان آغاز به کار تالارهای مسقف بورس را به عنوان تاریخ رسمی تاسیس بورس در دنیا معرفی می‌کنند و تأسیس اولین بورس جهان را شهر آمستردام هلند می‌دانند. بورس آمستردام امروزه نیز یکی از منابع مهم تأمین سرمایه در سطح بین‌المللی است. رشد بورس سهام و فراگیر شدن آن در عرصه‌های تجاری و اقتصادی، با انقلاب صنعتی اروپا و شکوفایی اقتصاد تازه متحول شده آن همراه بوده است. سپس به تدریج کشورهای اروپایی نظیر انگلستان، آلمان و سوئیس، قوانین و مقررات ناظر بر معاملات سهام و ضمانت‌های اجرایی لازم برای آن وضع شد تا از هرگونه تقلب و پایمال شدن حقوق صاحبان سهام جلوگیری شود.

از نظر تاریخی بورس اتریش در وین در سال ۱۷۷۱ افتتاح شد. در لندن معامله گران بورس جهت انجام معامله در قهوه خانه گرد هم می آمدند و برای نظم بخشیدن به بازار، قهوه خانه نیوجاناتان در سال ۱۷۷۳ به بورس اوراق بهادار تبدیل شد و نهایتاً این بازار در سوم مارس ۱۸۰۱ رسماً تأسیس شد.

در تاریخ ۱۷ می ۱۷۹۲، تعداد ۲۴ کارگزار بازار سهام در خیابان وال استریت نیویورک و زیر درخت نارون تنومندی دور هم جمع شدند و توافق نامه‌ای را امضا کردند، که به توافق نامه باتن وود یا درخت نارون، مشهور شد. ۲۵ سال بعد، در هشتم مارس ۱۸۱۷ اعضای مؤسس این نهاد تصمیم گرفتند، تا با تهیه پیش نویس قانون، مراحل انجام معاملات را شفاف تر و قانونمند کنند و پس از آن نیز خود را به عنوان هیئت امنای بورس اوراق بهادار نیویورک خطاب کردند و با تنظیم اساسنامه، شروع به کار بورس نیویورک را، رسمیت بخشیدند. سایر بورس های بزرگ دنیا نظیر بورس اوراق بهادار بمبئی (BSE) در سال ۱۸۲۵، بورس توکیو در سال ۱۸۷۸ و بورس شانگهای در سال ۱۹۹۰ تأسیس شد.

در حال حاضر در اغلب کشورهای دنیا، بورس های اوراق بهادار فعالیت می کنند که یکی از این بورس های معتبر بورس ایران است.

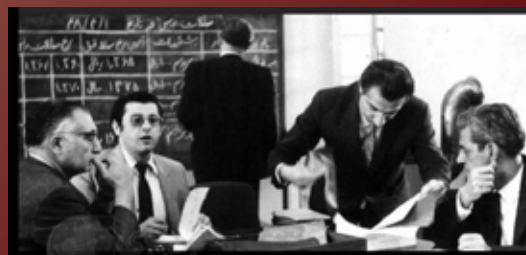

پیدایش بورس در ایران

در سال ۱۳۱۵ به درخواست دولت ایران، شخصی بلژیکی به نام "وان لوترفلد" درباره تشکیل بورس اوراق بهادار در ایران بررسی هایی انجام داد و طرح قانونی تأسیس و اساسنامه آن را نیز تهیه کرد. به علت نامساعد بودن شرایط برای ایجاد بورس اوراق بهادار و وقوع جنگ جهانی دوم تمام کارهای انجام شده متوقف شد و ۲۵ سال به تأخیر افتاد. بالاخره در سال ۱۳۴۱، کمیسیونی در وزارت بازرگانی و با حضور نمایندگان وزارت دارایی، وزارت بازرگانی و بانک توسعه صنعتی و معدنی ایران تشکیل و موافقت نامه اولیه تأسیس بورس سهام در این کمیسیون، تنظیم شد.

محللات بورس در تاریخ ۴۸/۳/۷

نام اوراق بهادار	مشخصات	آزمین نرخ ملاقات	نرخ معاملات در آن فصل
سهام شرکت صنعتی	۱۰۰۰ ریال	۱،۲۴۰ سال	۱۳۳۵
سهام شرکت بازرگانی	۱۰۰۰ ریال	۱،۳۷۵ سال	
سهام شرکت پیمان تهران	۱۰۰۰ ریال		
سهام شرکت پیمان شمال	۱۰۰۰ ریال		۱۳۳۵

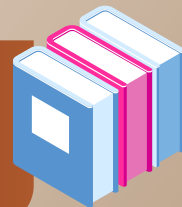

در اواخر همان سال، هیأتی از بورس بروکسل به سرپرستی دبیرکل این بورس برای مشارکت در راه‌اندازی بورس ایران، به کشورمان دعوت شدند و نحوه تأسیس و اداره بورس، تشکیلات و سازمان آن و کیفیت تصدی دولت، کم و بیش مشخص شد و چهار سال بعد یعنی در اردیبهشت سال ۱۳۴۵ لایحه قانون بورس اوراق بهادار در مجلس شورای ملی به تصویب رسید. نهایتاً بورس از پانزدهم بهمن ۱۳۴۶، فعالیت خود را به طور رسمی با پذیرش سهام بانک توسعه صنعتی و معدنی ایران به عنوان بزرگترین مجتمع واحدهای تولیدی و اقتصادی آن زمان و سپس سهام شرکت نفت پارس، اوراق قرضه دولتی، اسناد خزانه و اوراق قرضه عباس‌آباد آغاز کرد.

در سال ۱۳۵۷، تعداد شرکت‌های پذیرفته شده ۱۰۵ شرکت بوده که به ۵۶ شرکت در پایان سال ۱۳۶۷ تقلیل یافت. علت این امر، تملک بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی توسط دولت بوده است (در اثر ملی شدن بانک‌ها، بیمه و برخی صنایع کشور، تعداد زیادی از بنگاه‌های اقتصادی پذیرفته شده در بورس از آن خارج شدند) رکود بورس در طی هشت سال جنگ تحمیلی نیز از وقایع مهم محسوب می‌شود. نهایتاً در تاریخ اول آذر ۱۳۸۴ قانون جدید بازار اوراق بهادار مصوب مجلس شورای اسلامی شد که این قانون اصلی ترین قانون حاکم بر اوراق بهادار و بورس‌های ایران است. در این قانون سازمان کارگزاران بورس و اوراق بهادار تهران منحل شد و وظایف و اختیارات ضابطه‌گذاری و نظارتی آن به سازمان بورس و اوراق بهادار انتقال یافت و برخی از وظایف و اختیارات عملیاتی آن نیز به بورس‌ها انتقال پیدا کرد.

در حال حاضر، چهار بورس بزرگ کشور تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار فعالیت می‌کنند.

بورس اوراق بهادار تهران که در آن، سهام شرکت‌ها و سایر اوراق بهادار مانند اوراق مشارکت خرید و فروش می‌شود. فعالیت این بورس از ۱۵ بهمن ۱۳۴۶ شروع شده اما زمان تاسیس شرکت بورس اوراق بهادار تهران سال ۱۳۸۵ بوده است.

بورس اوراق بهادار تهران

در فرابورس ایران سهام شرکت‌هایی که بنا به دلایلی موفق به پذیرش در بورس اوراق بهادار تهران نمی‌شوند، مورد دادوستد قرار می‌گیرد. این بورس در مهرماه ۱۳۸۸ تشکیل شده است.

فرا بورس ایران

بورس کالای ایران که در آن انواع کالاها مانند محصولات پتروشیمی، فلزات، محصولات کشاورزی و قراردادهای آتی سکه و... خرید و فروش می‌شود. این بورس از شهریورماه ۱۳۸۲ تحت عنوان بورس فلزات آغاز به کار کرد که نهایتاً بعد از تصویب قانون بازار اوراق بهادار از مهرماه ۱۳۸۶ آغاز به فعالیت کرد.

شرکت بورس کالای ایران (سهامی عام)

در نهایت بورس انرژی به تازگی تأسیس شده و در آن، حامل‌های انرژی با محوریت برق، به عنوان یکی از مهم‌ترین حامل‌های انرژی، خرید و فروش می‌شود. این بورس از سال ۱۳۹۱ فعالیت خود را شروع کرد.

بورس انرژی
(سهامی عام)